

© Рубленік І.М., Зінченко А.Т., Васюк В.Л., Олексюк І.С., Ковальчук П.Є.

УДК 611(093)

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ТРАВМАТОЛОГІЇ, ОРТОПЕДІЇ ТА НЕЙРОХІРУРГІЇ БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

І.М.Рубленік, А.Т.Зінченко, В.Л.Васюк, І.С.Олексюк, П.Є.Ковальчук

Постановою РНК Української РСР від 20 жовтня 1944 року започатковано діяльність Чернівецького державного медичного інституту (нині Буковинська державна медична академія). Спочатку заняття з травматології та ортопедії зі студентами проводив хірург за фахом, асистент кафедри госпітальної хірургії А.Д.Гульман.

У 1946 році в Чернівецькому медінституті при кафедрі госпітальної хірургії організовано курс травматології і ортопедії, який очолив доцент А.В.Ага. Заняття проводилися в міській лікарні № 1. Спеціалістів ортопедів-травматологів на той час не було, хворим надавали допомогу загальні хірурги. У зв'язку з цим на базі клініки госпітальної хірургії було створено травматологічне відділення на 25 ліжок. Воно стало організаційним центром ортопедо-травматологічної допомоги в Чернівецькій області, на його базі було розпочато підготовку перших спеціалістів.

Доцент А.В.Ага відіграв велику роль у становленні ортопедо-травматологічної служби на Буковині, будучи обласним ортопедом-травматологом, оскільки більшість фахівців, які почали працювати в нашій області, були його вихованцями. Він проводив велику роботу щодо організації лікування хворих на кістковий туберкульоз. За його участі у 1946 році створено дитяче кістково-туберкульозне відділення на 25 ліжок, відкрито на території області 4 санаторії. У 1956 році при обласному протитуберкульозному диспансері було організовано стаціонар на 75 ліжок для кістково-туберкульозних хворих, в якому широко застосовували хірургічні методи лікування: резекцію великих суглобів, некректомію, операції на хребті.

Разом з доцентом А.В.Агою на базі обласної лікарні працювали асистенти, кандидати медичних наук В.Є.Денисенко та І.М.Рубленік. Наукові дослідження в той час стосувалися питань репаративної регенерації кісткової тканини при ксенотрансплантації, вивчення віддалених результатів оперативного лікування переломів шийки стегнової кістки (А.В.Ага). Асистент В.Є.Денисенко розробив оригінальний пристрій для остеосинтезу шийки стегна, що суттєво покращило результати лікування її переломів, працював над консервуванням кісткових та сухожилкових трансплантатів з метою їх використання при реконструктивних операціях на опорно-руховому апараті. Асистент І.М.Рубленік розробляв методи заглибного та позавогневого компресійного остеосинтезу.

Важливим етапом в історії травматології та ортопедії на Буковині стала організація у вересні 1970 року кафедри травматології, ортопедії та військово-польової хірургії. Очолив її професор П.С.Драчук. На посаду доцента було обрано Г.Є.Дудка, а на посадах асистентів працювали кандидати медичних наук В.Є.Денисенко, І.М.Рубленік, Р.В.Сенютович. Згодом колектив кафедри поповнили кандидати медичних наук П.С.Бородавка (1973) та А.Т.Зінченко (1976). Асистент Р.В.Сенютович продовжив працювати на кафедрі госпітальної хірургії, а нині він очолює кафедру онкології, променевої діагностики та променевої терапії.

Професор П.С.Драчук закінчив з відзнакою Чернівецький державний медичний інститут у 1952 році. Як спеціаліст ортопед-травматолог і як науковець Петро Степанович сформувався

*Професор П.С.Драчук
завідувач кафедри з 1970 по 1985 рр.*

на Донбасі, де був керівником клініки кістково-суглобового туберкульозу, клініки ортопедії і травматології для дорослих Донецького науково-дослідного інституту травматології та ортопедії. В 1961 році захистив кандидатську дисертацію "Переломи кісток таза без пошкодження тазових органів у шахтарів", а в 1968 році – докторську дисертацію "Пошкодження кісток таза". З 1970 по 1985 роки П.С. Драчук працює на посаді завідувача кафедри, а потім на посаді професора кафедри. В 1979 році він нагороджений знаком "Відмінник охорони здоров'я", а в 1983 році йому присвоєно почесне звання "Заслужений працівник вищої школи УРСР".

З організацією кафедри визначився її основний науковий напрямок: експериментальне та клінічне обґрунтування використання нових конструктивних полімерних матеріалів для остеосинтезу та ендопротезування, оптимізація лікування переломів кісток, нові технології глибокого та позавогнищевого остеосинтезу при переломах кісток та їх наслідках. Цей напрямок кафедра успішно розробляла з Центральним НДІ травматології та ортопедії (Москва).

*Професор І.М.Рубленік
завідувач кафедри з 1985 р.*

З 1986 року кафедру очолює професор І.М.Рубленік. На кафедру прийняті нові асистенти – І.С.Олексюк (1987) та В.Л.Васюк (1991), які нині обіймають посади доцентів. Протягом останніх десяти років кафедру поповнили нові співробітники – асистенти І.М.Циркот (1994), М.В.Гасько (1996), Я.М.Васильчишин (1997), П.Є.Ковальчук (1997), С.В.Білик (1998).

Наукові дослідження кафедри присвячені розробці нових методів лікування переломів, зокрема блокуючого інтрамедулярного метало-полімерного остеосинтезу, накісткового стабільно-функціонального остеосинтезу подвійною деротаційною пластиною. Як наслідок, запропоновано конструкції та інструментарій для проведення інтрамедулярного та накісткового остеосинтезу. В результаті цієї роботи виконані та захищені 2 докторські (І.М.Рубленік, 1985; Г.С.Дудко, 1990) та 5 кандидатських дисертацій (Я.С.Лезвінський, В.Л.Васюк, В.В.Паладюк, І.М.Циркот, М.В.Гасько), підготовлені до захисту дві кандидатські дисертації (П.Є.Ковальчук, С.В.Білик). Отримано 38 авторських свідоцтв на винаходи, опубліковано понад 350 наукових

Кафедра травматології, ортопедії та нейрохірургії (2004)

Сидять (зліва направо): доц. І.С.Олексюк, доц. А.Т.Зінченко, завідувач кафедри, професор І.М.Рубленник, доц. В.Л.Васюк; стоять: ас. П.Є.Ковальчук, ас. І.М.Циркот, ст.лаб. О.М.Редутова, ас. С.В.Білик, доц. В.Я.Шутка, ас. Я.М.Васильчишин.

праць. Виконали та успішно захистили кандидатські дисертації практичні лікарі: С.І.Білик, І.С.Олексюк, В.Д.Перепічка.

Доцент В.Л.Васюк виконує докторську дисертаційну роботу на тему: "Нові технології в лікуванні переломів кісток кінцівок та їх наслідків", а доцент І.С.Олексюк – "Застосування металополімерного інтрамедулярного блокуючого остеосинтезу у лікуванні переломів кісток та їх наслідків у осіб літнього та старечого віку". Доцентом А.Т.Зінченком впроваджено стабільно-функціональний накістковий остеосинтез подвійною деротаційною пластиною Рубленника, він є автором 125 наукових праць, 72 винаходів та раціоналізаторських пропозицій.

Співробітники кафедри неодноразово стажувалися та працювали в клініках Німеччини, Швеції, Польщі, Лівії.

Розроблені професором І.М.Рубленником технічні засоби та методи блокуючого інтрамедулярного та накісткового металополімерного остеосинтезу отримали визнання в Україні та країнах СНД. Їх впровадження в практику дозволило скоротити терміни непрацездатності хворих з переломами та їх наслідками в 1,5-2 ра-

зи, значно покращити функціональні результати лікування, що послужило приводом для серійного виробництва цих конструкцій.

Професор Г.Є.Дудко розробив та впровадив полімерний ендопротез голівки променевої кістки, полімерно-металічний ендопротез голівки стегнової кістки, який за допомогою штучної зв'язки з'єднується з кульшовою западиною, що дає змогу з перших днів після операції мобілізувати хворих. Ним же запропоновані конструкції для остеосинтезу з полігліколіду – полімерного матеріалу, що розсмоктується в живому організмі. З 1998 року Г.Є.Дудко очолює новостворену кафедру екстремальної і військової медицини, фізичної культури і здоров'я, працюючи одночасно професором кафедри травматології, ортопедії та нейрохірургії.

Кафедра приділяє велику увагу підготовці висококваліфікованих кадрів для роботи в лікувальних закладах міста та області. За період її існування 14 лікарів пройшли підготовку в клінічній ординатурі, понад 30 лікарів навчалися на місячних курсах первинної спеціалізації.

Нині спеціалізовану допомогу населенню області надають 74 лікарі, серед яких 11 співро-

бітників кафедри. В області працюють один доктор та 7 кандидатів наук, 21 лікар вищої та 22 – першої категорії. Всі лікарі пройшли спеціалізацію з травматології та ортопедії, систематично підвищують свою кваліфікацію в науково-дослідних інститутах, інститутах (академіях) удосконалення лікарів та на базі кафедри нашої академії. В області створена розвинута мережа спеціалізованих кабінетів у поліклініках та стаціонарних відділень для ортопедо-травматологічних хворих. Якщо в 1950 році в області було 90 ліжок, то у 2003 році їх стало 340, причому 280 ліжок – у 6 спеціалізованих відділеннях.

У Чернівцях функціонують 3 відділення, в районах Чернівецької області – 6. Крім того, для хворих з наслідками травм та захворюваннями опорно-рухового апарату створено і ефективно працює відділення реабілітації на 60 ліжок на базі обласної лікарні відновного лікування (с.Брусниця Кіцманського району).

Наявність матеріальної бази та кваліфікованих кадрів дозволили за останні роки значно покращити якість лікування травматологічних та ортопедичних хворих. Свідченням цього є одні з найнижчих в Україні показники первинної інвалідності від травм опорно-рухового апарату, тривалості стаціонарного та амбулаторного лікування. Зазначені успіхи стали можливими перш за все завдяки широкому впровадженню наукових розробок кафедри, а також методик, запропонованих науково-дослідними інститутами України та країн СНД, провідними спеціалістами країн Європи.

Співробітниками кафедри організовано та проведено в 1989 році Пленум науково-медичного товариства травматологів-ортопедів України, в 1996 році – Всеукраїнську науково-практичну конференцію "Актуальні проблеми гематогенного остеомієліту", в 1998 році – наукову конференцію "Актуальні питання травматології та ортопедії", присвячену шістдесятиріччю від дня народження професора І.М.Рубленика. Протягом 2000-2003 років співробітники кафедри брали активну участь в організації та проведенні Міжнародних Українсько-Шведських симпозіумів "Актуальні питання сучасної медичної допомоги населенню".

У квітні 2003 року за ініціативи співробіт-

ника кафедри Я.М.Васильчишина відкрито Центр травматології та ортопедії, в якому широко виконуються ендопротезування кульшового та колінного суглобів, складні ортопедичні операції при захворюваннях та наслідках травм опорно-рухового апарату, артроскопічна діагностика та лікування травм колінного суглоба та їх наслідків.

На XII з'їзді травматологів-ортопедів України наукові розробки кафедри визнані пріоритетним і перспективним напрямком в оперативній травматології і ортопедії.

Творчий доробок кафедри нараховує 55 винаходів та патентів, понад 250 рацпропозицій та 460 наукових праць, видана одна монографія та 2 навчально-методичних посібники.

Історія створення та розвитку нейрохірургічної допомоги на Буковині починається з березня 1964 року, коли в Чернівецькій обласній клінічній лікарні було відкрито відділення на 40 ліжок. Першим завідувачем відділення був Д.Н.Трахтенбройт, а лікарями працювали А.М.Шилова-Слободянюк, Л.М.Блувштейн, В.М.Данишук, О.М.Бобков, В.П.Князев. З 1982 року нейрохірургічне відділення знаходиться у лікарні швидкої медичної допомоги м.Чернівці і налічує 55 ліжок. З 1975 по 2001 роки завідувачем відділення працював О.М.Бобков, а з 2001 року – В.О.Бобков.

У 1968 році при кафедрі нервових хвороб та психіатрії було створено курс нейрохірургії, який очолив доцент Д.В.Куліков. У 1997 році курс приєднали до кафедри травматології та ортопедії, а з 1998 року завідувачем курсу нейрохірургії призначено доцента В.Я.Шутку. Наукова робота нейрохірургів присвячена вивченню особливостей клінічного перебігу пошкоджень центральної нервової системи при поєднаній травмі.

За роки викладання нейрохірургії понад 50 студентів Буковинської медакадемії стали нейрохірургами, які працюють у різних кутках нашої країни та за її межами. Серед них є доктори і кандидати медичних наук, завідувачі нейрохірургічних відділень, а доктор медичних наук Л.М.Вербова – професор клініки дитячої нейрохірургії Українського НДІ нейрохірургії ім. А.П.Ромоданова.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ТРАВМАТОЛОГІЇ, ОРТОПЕДІЇ ТА НЕЙРОХІРУРГІЇ БУКОВИНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ

*I.M. Rublenyk, A. T. Zinchenko, V. L. Vasiuk,
I. S. Oleksiuk, P. Ye. Koval'chuk*

Резюме. У статті висвітлені основні віхи практичної та наукової діяльності кафедри травматології, ортопедії та нейрохірургії, внесок науковців кафедри у становлення ортопедо-травматологічної та нейрохірургічної допомоги на Буковині.

Ключові слова: ортопедія, травматологія, нейрохірургія, історія.

THE HISTORY OF THE DEPARTMENT OF TRAUMATOLOGY, ORTHOPEDICS AND NEUROSURGERY OF BUKOVINIAN STATE MEDICAL ACADEMY

*I.M. Rublenyk, A. T. Zinchenko, V. L. Vasiuk,
I. S. Oleksiuk, P. Ye. Koval'chuk*

Abstract. The paper ascertains the basic hallmarks of practical and research activity of the Department of Traumatology, Orthopedics and Neurosurgery, the contribution of its researchers in the setting up of orthopedic-traumatologic and neurosurgical aid in Bucovina.

Key words: orthopedics, traumatology, neurosurgery, history.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Надійшла в редакцію 15.07.2004 р.

© Пішак В.П., Ахтемійчук Ю.Т., Білоус В.В., Білоус В.І.

УДК 61 (091)

З ІСТОРІЇ МЕДИЧНОЇ ЕМБЛЕМИ

В.П. Пішак, Ю.Т. Ахтемійчук, В.В. Білоус, В.І. Білоус

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

За стародавніх часів приручені тварини й птахи часто супроводжували лікарів. Такий звичай існував майже в усіх країнах. У медицині тварини й птахи завжди символізували найхарактерніші риси лікаря – його мудрість, вченість, проникність у всі таємниці, котрі допомагають розпізнати й лікувати хвороби, повертати здоров'я хворому. Це пов'язують із містичними віруваннями у надприродний зв'язок родової общини з певним видом тварин, які нібито оберігали її від хвороб і стихійних лих (тотемізм).

Однією з поширених тотемних тварин стає змія, якій приписували подвійне значення – добра й зла. З одного боку, змія була символом безсмертя, мудрості й знань, з другого, – символом хитрості та підступності. У пам'ятках культури Месопотамії (III тисячоліття до н.е.) змія зображена на різних предметах, що належали богам родючості й лікування Нінгішзидові. Перше зображення змії й чаші, як символів ме-

дицини, використане у VIII ст. до н.е. При цьому змія й чаша зображалися окремо, як атрибути богинь здоров'я Гігієї й Салуті. Після VIII століття до н. е. символом медицини стає палиця грецького бога медицини Асклепія (Ескулапа) – сукувата палиця, обвита змією з повернутою догори головою (рис. 1). Обвита змією чаша була емблемою медицини Радянського Союзу.

Відомі й інші давні емблеми, що символізували лікарську діяльність. Так, стародавнього бога медицини Єгипту Імхотепа (той, що приходить з миром) зображали із хрестоподібною петлею в руках – так званім "знаком Імхотепа". Цей символ озна-

Рис. 1. Стародавній символ медицини.